

# DEZVOLTAREA SECTORULUI ENERGETIC AL REPUBLICII MOLDOVA: REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE

**Vladimir ANTOSII, ministrul industriei și infrastructurii al Republicii Moldova**

Sectorul energetic al Republicii Moldova este o ramură strategică, ce reprezintă una din principalele ramuri ale economiei naționale, de nivelul de dezvoltare al căruia depinde stabilitatea macroeconomică a țării, securitatea energetică a ei, asigurarea viabilă și calitativă a economiei și populației cu energie și combustibil.

Analiza activității întreprinderilor sectorului energetic pe parcursul a ultimilor 5 ani demonstrează că activitatea lor se realizează în condiții dificile, legate în particular de lipsa surselor energetice proprii. Sectorul energetic activează fără profit, cu pierderi majore. Indicii de producție și realizare și în prezent au o pondere negativă. Dacă în anul 2001 pierderile în sectorul energetic au constituit circa 377 mln. lei, iar în 2002 circa 124 mln.lei, atunci în anul trecut pierderile au fost de 75 mln.lei. Cu toate că situația din sector se îmbunătățește, activitatea nu corespunde cerințelor solicitate. Faptul dat, dictează necesitatea reformării sectorului energetic al Republicii Moldova. La moment, sectoarele petrolier și gaze naturale sînt privatizate totalmente, iar cel electroenergetic parțial. Întreprinderile termoelectrice sînt transferate pentru gestionare organelor publice locale.

În anii precedenți s-a înregistrat o creștere a volumului de producție, însă această tendință nu se poate păstra. Ca rezultat a apărut necesitatea revizuirii și actualei structuri manageriale a sectorului energetic. La nivel guvernamental, aceasta a condus la formarea Ministerului Industriei și Infrastructurii, încadrînd într-un sistem unic organele centrale de specialitate a industriei și energiei a Republicii Moldova. În domeniul energetic Ministerul poartă răspundere de realizarea următoarelor sarcini:

1. Elaborarea și promovarea concepțiilor, strategiilor și politicii statului în domeniu;
2. Elaborarea și / sau participarea la elaborarea actelor legislative și normative întru crearea condițiilor favorabile pentru funcționarea eficientă a agenților economici în sector;
3. Promovarea politicii integrării europene în sectorul energetic;
4. Promovarea politicii statului în vederea implementării rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare, inovare și transfer tehnologic;
5. Crearea unui climat investițional favorabil pentru atragerea investițiilor străine și autohtone;
6. Elaborarea principiilor și mecanismelor de amplasare pe teritoriul țării a capacităților de producție, ținîndu-se cont de Planul de amenajare a teritoriului național, de potențialul resurselor din teritoriu, de specializarea sferei productive teritoriale;
7. Asigurarea securității energetice a statului.

În scopul asigurării conceptului de dezvoltare și funcționare eficientă și fiabilă a complexului energetic, implementării Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova pe anii 2001-2005 "Renașterea economiei - renașterea țării", în perioada dată au fost realizate următoarele măsuri:

1. Elaborat Programul Național privind conservarea (economisirea) energiei;
2. Elaborat în comun cu Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică Programul de liberalizare a pieței energetice;
3. Elaborat Programul de stat privind utilizarea resurselor regenerabile;
4. Elaborată Concepția de colaborare cu țările vecine privind rețelele electrice intersistemice;
5. Elaborat Sistemul Național de evidență a gazelor naturale și energiei electrice.

Toate măsurile date sînt în stadiu de realizare cu monitorizare de către Minister. Programul Național de Conservare a energiei servește ca un impuls în dezvoltarea și modernizarea economiei naționale. Programul de stat privind utilizarea resurselor regenerabile se află în stadiu de examinare de către Guvern. Elaborarea Concepției de colaborare cu țările vecine privind rețelele electrice intersistemice se află în stadiu de finalizare. Proiectul concepției va fi prezentat spre coordonare către organele competente ale Ucrainei și României.

Ministerul coordonează activitatea de pregătire a economiei naționale către sezonul toamnă-iarnă în corespundere cu cerințele Hotărîrii Guvernului nr.427 aprilie 2004 "Despre măsurile de pregătire a economiei naționale și sferei sociale pentru activitatea în perioada toamnă –iarnă a anilor 2004-2005".

Ministerul și întreprinderile energetice realizează măsurile necesare prevăzute de Strategia Energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2010, și anume:

## **Sectorul electroenergetic**

Păstrarea tendinței majorării consumului energiei electrice în țară. Analogic majorarea consumului specific de energie electrică la o persoană. Vorbînd despre electroenergetică putem constata că este soluționată una din problemele de bază, asigurarea consumatorilor finali cu energie în continuu.

Indicile principal – producere energiei electrice în perspectivă va avea caracter de creștere în scopul realizării acoperirii depline a cerințelor țării din contul producerii autohtone.

Întreprinderile subordonate Ministerului – S.A. “Red-Nord” și S.A. “Red-Nord-Vest” totalmente s-au achitat pentru energia electrică furnizată, inclusiv pentru energia electrică furnizată de autohtoni. Rămâne nesoluționată problema cu datoriile istorice care au fost acumulate până în anul 2000.

Menționăm că pe parcursul anului trecut în legătură cu acțiunile distructive ale conducerii CTEM, întreprinderea de stat “Moldelectrica” a fost nevoită, în scopul alimentării consumatorilor din 5 localități din partea dreaptă a râului Nistru, să construiască 2 linii electrice cu tensiune 35KV Șoldănești – Păpăuți (14 km) cheltuind surse suplimentare în mărime de circa 50 mln.lei.

În scopul majorării nivelului de producere a energiei electrice, asigurării viabilității funcționării rețelilor de distribuție și a legăturilor intersistemice Ministerul a petrecut un șir de tratative cu investitorii străini în privința atragerii investițiilor în sectorul energetic al țării. Ca rezultat a tratativelor au fost semnate Memorandumuri cu Compania RWE Trading (Germania) și “ITERA” (Rusia) de colaborare în construcția centralelor electrice pe teritoriul republicii – construcția și exploatarea centralelor electrice private cu capacitatea de 450 MW în apropierea satului Burlăceni, raionul Cahul de către “ITERA” și RWE Trading în orașul Bălți.

### **Sectorul termoelectric**

Activitatea acestui sector este orientată spre realizarea principiilor de bază a concepției de renovare a sistemelor de asigurare cu căldură și a Programului Național de reînnoire și de centralizare a sistemelor de asigurare cu căldură a localităților Republicii Moldova, perfectarea actelor normative și legislative în scopul eficientizării asigurării localităților țării cu energie termică.

Direcția principală în această activitate este realizarea sistemelor combinate de asigurare termică centralizată și descentralizată.

La moment în majoritatea orașelor țării este descentralizată sistemul de alimentare cu căldură. Poate fi menționate așa orașe ca: Strășeni, Nisporeni, Cantemir, Dondușeni, Cupcini unde au fost construite o mulțime de cazangerii autonome. Anume în aceste localități sistemele vechi de asigurare cu căldură centralizat nu mai există. Este inițiată activitatea de modernizare a surselor de asigurare cu căldură în orașele: Ungheni, Basarabeasca, Cahul, ș.a.

Programul Național de renovare și descentralizare a sistemelor de asigurare cu căldură conține propuneri concrete de modernizare a sistemelor de asigurare cu căldură în 36 localități ai țării. Sistemele propuse se bazează în temei pe producerea concomitentă a energiei termice și electrice (principiul cogenerării).

Este elaborat Proiectul Legii “Cu privire la energia termică”, care este adoptat de către Parlament în prima lectură.

În prezent se duc tratative cu potențialii investitori referitor la modernizarea CET –urilor și construcția mini-CET în corespundere cu concepția de dezvoltare și renovare, descentralizării sistemelor de asigurare cu căldură a localităților Republicii Moldova și de asemenea a Concepției de Dezvoltare a surselor de generare în Republica Moldova până în 2010.

### **Sectorul gaze**

Dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova este strâns legată cu asigurarea consumatorilor cu gaze naturale. Guvernul Republicii Moldova atrage o atenție deosebită gazificării țării.

Este elaborat Programul Național de gazificare a Republicii Moldova adoptat de către Guvern, care conține schema dezvoltării gazoductelor magistrale și schema gazificării localităților încă negazificate. La începutul anului current din 1588 localități a țării au fost gazificate 425, până la sfârșitul anului este prevăzută încă a 45 localități.

În perspectivă se prevede gazificarea a 1088 localități fiind gazificate 90%. Nivelul de gazificare va crește de 4 ori față de cel din anul 2002. Restul localităților amplasate în depărtare de rețelele magistrale vor fi asigurate cu gaz lichefiat care în perspectivă vor fi conectate la aceste rețele.

Pentru realizarea măsurilor prevăzute în programa dată este necesar să fie construite gazoducte magistrale cu lungimea 186 km, gazoducte – ramificații cu lungimea de 365 km, 6265 km gazoducte interurbane, 20 stații de distribuție a gazelor, 7 stații de compresii a gazului. Volumul total de investiții pentru gazificarea Republicii constituie circa 1700 mln. lei, inclusive 900 mln. lei pentru gazoductul Căușeni –Chișinău și Drochia-Ungheni-Iași.

### **Colaborarea internațională**

Una din prioritățile de bază în domeniul colaborării internaționale este restabilirea și amplificarea relațiilor tradițional existente anterior cu țările vecine – Ucraina și România, cu toate țările CSI, în particular cu Rusia, cu toate țările Cartea Energeticii Europene, cu țările Europei de Sud-Est și în cadrul Pactului European de Stabilitate.

Prioritar este perfectarea eficienței conlucrării comune în domeniul electroenergetice în cadrul Consiliului Electroenergetic al țărilor CSI. Au fost semnate acordurile principale ce au permis formarea bazei necesare pentru activizarea activităților în domeniul energetic, din care pot fi menționate următoarele:

- Acordul de activitate sincronică a Sistemelor Energetice al țărilor CSI;
- Acordul de Tranzit al energiei electrice pentru toate țările – participante CSI;
- Acordul de Acordare Ajutor Mutual în caz de situații excepționale la obiectele energetice ale țărilor CSI;

- Acordul de Colaborare a țărilor CSI în scopul ameliorării eficienței energetice și Conservării Energiei.

Aceste acorduri au contribuit la ameliorarea activității eficiente a rețelelor electrice de tensiune înaltă, formarea posibilităților și condițiilor de atragere a investițiilor necesare pentru majorarea viabilității asigurării cu energie a consumatorilor finali.

În domeniul asigurării Republicii Moldova cu gaze naturale și produse petroliere Ministerul activează cu Consiliul Interguvernamental de Petrol și Gaze al CSI. Participarea Moldovei în domeniul dat se bazează pe acordurile semnate anterior, și anume:

- Colaborarea în domeniul consumul gazului natural comprimat în calitate de combustibil pentru mijloacele de transport;
- Promovarea politicii unice și coordonate în domeniul tranzitului gazului natural;
- Promovarea politicii unice coordonate în domeniul tranzitului țițeiului și produselor petroliere prin conductele de petrol magistrale.

Au fost perfectate pentru semnare contracte bilaterale privind dezvoltarea colaborării în domeniul energetic între Guvernul Republicii Moldova, Cabinetul de Miniștri ai Ucrainei și Guvernul Republicii Kazakstan. Acordurile sînt prezentate părților de către reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe pentru examinarea ulterioară și semnare.

În încheiere menționez că privind domeniul sectorului energetic Ministerul Industriei și Infrastructurii își axează eforturile spre îndeplinirea sarcinilor trasate în programul Guvernului Republicii Moldova pentru perioada anilor 2005-2009 “Modernizarea economiei –bunăstarea poporului”.